

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра англійської мови

ФОРМУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА НАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

МАТЕРІАЛИ

III-го науково-методичного семінару

(Київ, 27 березня 2015 року)

Київ – 2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра англійської мови

ФОРМУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА НАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

МАТЕРІАЛИ
III-го науково-методичного семінару
(Київ, 27 березня 2015 року)

Київ – 2015

ЗМІСТ

Кнодель Л. В.

ІДЕАЛ ПЕДАГОГА В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

7

Ольшанський Д. В.

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ У КОНТЕКСТІ ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ

14

Скуратівська Г. С.

ЛІНГВІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНГЛІЙСЬКОГО
ПИСЕМНОГО ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ
ПІДГОТОВКИ ДІЛОВИХ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО
СПІЛКУВАННЯ

21

Чернігівська Н. С.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК СКЛАДОВА ЗМІСТУ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ БАГАТОПРОФІЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

29

Солдатова Л. П.

ОПТИМАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ «МОВИ ПЕРВИННОЇ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ» ПРИ НАВЧАННІ «МОВИ ВТОРИННОЇ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ» У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

36

Громова Н. С.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАТИВНОГО
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

42

Поліщук Н. П.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТЕКСТУАЛЬНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В
КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

50

Сергєєва О. П.

ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ЯК КЛЮЧ ДО РОЗВИТКУ
ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У ЧАС ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ
ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН

55

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексюк О. М. Педагогіка вищої школи України. Історія. Теорія: підруч. / О. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. С. Ю. Ніколаєва]. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики. – М.: Смысл, 1999. – 287 с.
4. Лернер И. Я. Состав содержания общего образования и его системообразующие факторы // Теоретические основы процесса обучения / Под ред. В. В. Краевского, И. Я. Лернера. – М.: Педагогика, 1989. – 267 с.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року Указ Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
6. Ніколаєва С. Ю. Практикум з методики тестування іншомовної лексичної компетенції (на матеріалі англійської мови). – К.: ІЗМН, 1996. – 312 с.
7. Тимошенко І. І. Формування системи навчання впродовж життя – стратегічний напрямок модернізації освіти / І. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко // Проблеми модернізації освіти України в контексті Болонського процесу: матер. першої Всеукр. наук.-практ. конф. – К., 2004. – С. 18 – 22.
8. Kathleen M. Mahnke and Carolyn B. Duffy. TOEFL Preparation Course. – Oxford: Heinemann, 1996. – 600 p.

Солдатова Л. П.

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

ОПТИМАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ «МОВИ ПЕРВИННОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ» ПРИ НАВЧАННІ «МОВИ ВТОРИННОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ» У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

І. Роль комунікації

Економічні, політичні, науково-культурні та соціальні потреби викликали і викликають необхідність інтернаціоналізації соціумів з різними

живими («материнськими» кодами інформації) і настійно вимагають застосування лінгвістичними кодами інших соціумів.

Комунікація становить одну з головних основ життєдіяльності людини.

Під комунікацією розуміють процес, який складається з виконаних мовних актів, відповідає спільному погляду на мову як на діяльність, «як феномен, безпосередньо пов'язаний із людською діяльністю» [1, 13].

У запропонованому дослідженні ми будемо використовувати поняття «інформація», як головну субстанцію у свідомості, тобто *«Інформація - це визначений об'єм узгоджених понять, знань і даних, які відображають властивості та стани об'єктів і явищ об'єктивного світу в природній, соціальній та штучно зроблених системах (у тому числі і абстрактних), у часових і просторових координатах і відображених та створених процесом мислення у людських суб'єктивних свідомостях»* [2, 78 - 75].

На початку ХХІ століття лінгвісти різних країн в дослідженнях з мовознавства почали звертатися до вивчення проблем формування інформації, визначення фізіологічних основ комунікативного процесу, мовленнєвої діяльності, одиниць у процесі спілкування.

Предметом спеціальних теоретичних досліджень стають питання застосування технологій процесів формування інформації для міжкультурної комунікації, пов'язані з передачею змісту інформації між суб'єктами з різними *«Мовами первинної соціалізації»*, зберігаючи при цьому автентичність.

Наукова проблематика статті пов'язана із проявами інформаційної неоднозначності в процесі навчання студентів мовному кодуванню та декодуванню інформації, яка проявляється через недостатнє використання педагогами методів у практиці навчання, які базуються на знаннях психофізіологічних особливостей функціонування мозку людини, використання яких запобігає комунікаційним непорозумінням та дає можливість досягнути успішної міжмовної комунікації між носіями різних НКС.

Об'єктом дослідження є іменникові неоднозначності сучасної англійської літературної мови, при мовному кодуванні та декодуванні (перекладі) яких на інші мови виникають найбільші труднощі.

У цій роботі основним завданням стає, певною мірою, вирішення проблеми пошуку технологій зняття невизначеності з такого масиву мовних елементів як неоднозначні акусто-графічні коди (АГК) (слова) в *«Мові первинної соціалізації»* («материнській» лінгвістиці (mother tongue)) і *«Мові вторинної соціалізації»* («вторинної» лінгвістики) при навчанні студентів процесу формування інформації - дискурсу.

II. «Мова первинної соціалізації» і «Мова вторинної соціалізації»

«Мова первинної соціалізації» (МПС) - мова, засвоювана дитиною в процесі первинної соціалізації, яка є також інструментом цієї соціалізації. Мова, якою людина "володіє з максимальною глибиною і повнотою, на якій легше, швидше і простіше їй мислиться, яка є для неї найбільш звичною і зручною формою вираження думки і мовного спілкування" [3, 9].

«Мова вторинної соціалізації» (МВС) - мова, на якій відбувається вторинна соціалізація. Оволодіння цією мовою - це досягнення іншого світу, іншого розчленованого і об'єктивованого в мові. "Вивчити чужу мову - не означає привісити нові ярлички знайомим об'єктам. Оволодіти мовою - значить навчитися по-іншому аналізувати те, що складає предмет мовної комунікації" [4, 382].

Сутність навчального процесу - це забезпечення інструментами та методами для перетворення досвіду людини в символи та впорядкування їх.

При цьому основними завданнями навчання «Мови вторинної соціалізації» є запам'ятовування АГК відповістей в довгостроковій пам'яті, оволодіння особливостями цієї лінгвістики в комунікативних процесах, формування змін структур мислення у вторинних кодах. При цьому потрібно враховувати, що в мозку інформація формується як візуальний образ незалежно від того, через канали яких органів вона надходить, чи то через зорові, чи то акустичні, чи то тактильні чи інші, але найбільш ефективно це відбувається через зорові органи, тобто через безпосереднє бачення стану і події. При інших шляхах відбувається перекодування образу.

Одним із найважливіших завдань сучасної методики викладання іноземних мов є дослідження механізмів формування та обробки інформації, механізмів забезпечення мовних кодування і декодування інформації (акустичної, графічної) мозком людини.

«Інформація - це реально існуюча субстанція дійсності. Вона є похідною основних категорій буття і його сутності. Інформація про сутність ірреальності (фантазій і т.ін.) теж є реальність, бо її Образи існують у структурі мозку у вигляді змін атомно-молекулярних і електропотенціальних станів або в інших формах ресстрації» [5, 190-192].

IV. Критерії успішності / неуспішності процесу комунікації

Процес комунікації носить двосторонній характер. Говорити про успішність процесу можна тільки в тому випадку, коли інформація на «вході» і «виході» автентична, тобто повністю збігається.

V. Загальні помилки сприймання інформації (комунікативні бар'єри)

Необхідно відзначити, що наявність певної «опори» на «МПС» в підсумку призводить до порушень системи і норми «МВС», до появи інтерференції.

Студенти, які вивчають іноземні мови, часто допускають помилки на етапах мовних кодування та декодування, причинами яких є особливості фізіології мозку, розбіжності в інформації на рівні АГК, міжмовна інтерференція (вплив системи «МПС» на систему «МВС»).

Основне завдання полягає у виявленні шляхів і засобів перетворення інформації у смислові елементи мовної семантики. Об'єктом аналізу є «АГК», оскільки більшість АГК мають кілька значень - неоднозначність. Це пов'язано з особливостями фізіології мозку людини.

VI. Інформаційні перешкоди на рівні лексичних одиниць

Основні лексичні відповідності/невідповідності при кодуванні та декодуванні інформації, закладеної в АГК:

1. Еквіваленти

- 1.1. Повні еквіваленти;
- 1.2. Часткові еквіваленти;
- 1.3. Абсолютні еквіваленти;
- 1.4. Відносні еквіваленти;
- 1.5. Безеквівалентна лексика.

Причини їх виникнення:

- 1) відсутність предмета або явища в житті народу;
- 2) відсутність поняття в мові перекладу;
- 3) відмінності в мовах лексико-стилістичних характеристик;
- 4) акустичні, графічні, акусто-графічні відповідності - АГК у мовах можуть збігатися повністю (акусто-графічно) або частково (акустично або графічно), проте семантично, стилістично й емоційно це абсолютно різні слова, що не мають загальних або подібних значень:

- акустичні;
- графічні;
- акусто-графічні;

2. Відповідності:

- 2.1. варіантні відповідності - встановлюються в тому випадку, коли в мовах перекладу існує кілька АГК для передачі одного і того ж значення вихідного АГК (відповідності-синоніми в мові перекладу). Значення можуть бути вужче / ширше;

2.2. контекстуальні відповідності;

2.2.1. вузький контекст;

2.2.2. широкий контекст;

2.2.3. Ситуативний (екстралінгвістичний) контекст.

3. Фонові відомості.

Способи перекладу безеквівалентної лексики (БЕЛ):

1) спосіб калькування;

2) транскрипція (транслітерація);

3) аналоговий або асоціативний;

4) експлікація.

5. психолінгвістична експлікація (роз'яснення, уявлення чого-небудь в явному, наочному вигляді) - ознайомлення з АГК так, як знайомляться носії мови (демонстрація, тлумачення).

Завдання викладача полягає в тому, щоб не навчити студента «дослівному перекладу» або «буквальному перекладу» АГК з однієї мови на АГК іншої мови і забезпечити кореляцію інформації тільки за рахунок випадкового збігу інформації за елементами.

«Знання мови, таким чином, означає знання того, як можна перетворити код мислення у словесні ланцюжки і навпаки.

Виходячи з цього, при ознайомленні з новим АГК студент повинен отримати максимально повне уявлення про його значення, сфери його вживання, сполучуваність з іншими АГК номіналізованого фрагмента об'єктивної реальності, розуміння всього інформативного змісту, тобто мовну картину світу носіїв цієї мови та концептуальну картину світу, що дозволяє студенту зрозуміти новий для нього АГК.

Головний механізм даного прийому здійснюється за допомогою прямого кодування між «знаком» і його «сутністю» без проміжних і часткових «перекладів», які в подальшому, під впливом асоціативного фону АГК, завжди будуть співвідноситися зі своїм означуванням в «Мові первинної соціалізації», і будуть автоматично переноситися на фіксовані форми ментального досвіду «Мови вторинної соціалізації», вносячи неоднозначне трактування інформації (у разі полісемії), і повне спотворення інформації (у випадках омонімії, лексичних невідповідностей і т.ін.).

Даний процес пов'язаний з фізіологією мозку людини. Це відповідає всім основним законам фізики про номіналізацію енергії і т. інш., тому що молекулярна система першого Образу вже активізована (збуджена) при кореляційному пошуку збуджуючим потенціалом і активується інформація Образу, записаного раніше.

Висновки:

Навчання «Мови вторинної соціалізації» є специфічна структура загального процесу - навчання формуванню інформації. Завдання викладача полягає у формуванні структури навчання з максимальним використанням знань про психофізіологічні особливості мозку людини.

Досягнення найбільшої ефективності міжмовних комунікацій можливе тільки в тому випадку, якщо у свідомості суб'єкта співіснують дві мови не дистанційно, а в єдиному семантичному полі ситуацій, контекстів, тематики, а це означає не прямий (дослівний) переклад, а перекодування інформації, тобто формування інформації за законами «Мови вторинної соціалізації».

Це можливо тільки у випадку ознайомлення з АГК не шляхом прямого декодування, а шляхом формування обсягу всієї інформації, притаманної цьому АГК у «Мові вторинної соціалізації», що дозволить уникати комунікативних бар'єрів, помилок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Jackendoff R. Patterns in mind: language and human nature / R. Jackendoff. - New York: Basic Books, 1994. - 246 p.
2. Солдатова Л.П. До правомірності використання поняття "інформація" як лінгвістичного об'єкта // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. Випуск 11. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, К., 2005, с. 78 - 75 (153С.)
3. Ибрагимов Г.Х., Зачесов К.Я. О понятии "родной язык"// РЯНШ.-М.,1990, №8
4. Мартине А. Основы общей лингвистики// Новое в зарубежной лингвистике.- Вып.Ш.- М.,1963
5. Солдатова Л.П. Отношения: дискурс – информация // Современная филология: материалы международной заочной научной конференции. – Уфа, 2011. – с.190-192 (271 с.)